

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 73 · MATURA USTNA 2027–2028

GÓRĄ „EDEK” · KONTEKST: TANGO

EDEK ZABRAŁ MIEJSCE

Pytanie jawne 73: „W jakim celu autor nawiązuje w swoim tekście do innego tekstu? Omów zagadnienie na podstawie utworu Górą „Edek” Marka Nowakowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”.
Proponowany kontekst: Tango Sławomira Mrożka.

TEZA W JEDNYM ZDANIU

Nawiązanie pozwala w bardzo krótkiej historii uruchomić znaczenie znane z dramatu Mrożka.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

Nowakowski nawiązuje do „Tanga”, by w scenie na parkingu pokazać zwycięstwo bezczelnej siły nad zasadami.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Imię „Edek” zamienia zwykły incydent w ostrzeżenie: prawo silniejszego wygrywa tam, gdzie inni zbyt łatwo ustępują.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Parking, kontrast fiata i forda, kim był Edek w „Tangu”. Dopiero potem funkcja nawiązania: miniatura codzienności dostaje wymiar społecznego ostrzeżenia. Wniosek: Nowakowski pożyczka od Mrożka imię i sens, żeby pokazać, że zwycięstwo Edka powtarza się wszędzie tam, gdzie ludzie myślą przewagę z prawem.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Co się wydarza? — Opowiedz historię miejsca parkingowego w czterech zdaniach. Kto był pierwszy i dlaczego przegrywa?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Kierowca małego fiata podjeżdża pierwszy, lecz wysuwa się za daleko. Kierowca dużego forda napiera i nie ustępuje mimo sygnatów. Młody człowiek próbuje bronić pierwszeństwa, w końcu rezygnuje. Ford zajmuje miejsce siłą nacisku, bez uznania cudzej racji.

2. Kontrast — Jak samochody, wygląd i sposób zachowania charakteryzują obie postacie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Mały fiat i drobny młodzieniec w okularach zostają zestawieni z luksusowym fordem i wysokim, tęgim mężczyzną. Kontrast podkreśla nierówność pojedynku oraz pewność siebie silniejszego.

3. Nawiązanie — Co czytelnik pamiętający „Tango” dopowiada sobie, widząc w tytule imię „Edek”?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Edek z dramatu Mroźka wykorzystuje chaos, zabija Artura i przejmuje kontrolę siłą. Narrator Nowakowskiego rozpoznaje podobny typ w kierowcy forda. To nawiązanie do postawy, nie dosłowna kontynuacja losów tej samej postaci.

4. Funkcja i kontekst — Dlaczego autor przenosi ten typ postaci z dramatu na ulicę miasta? Czy krytykuje wyłącznie nowe pieniądze?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Nawiązanie nadaje małemu zdarzeniu szerszy sens: zwycięstwo prawa silniejszego powtarza się w codzienności. Ford i szyldy firm wskazują realia po transformacji, lecz odwołanie do starszego „Tanga” pozwala też odczytać chamstwo jako zjawisko trwalsze niż jeden ustrój.

5. Pytanie komisji — Czy czytelnik, który nie zna „Tanga”, zrozumie opowiadanie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Zrozumie fabułę, ale straci uogólnienie i ironię. Nawiązanie działa w pełni dzięki wspólnej wiedzy.

6. Pytanie komisji — Dlaczego tytuł jest ironiczny?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bo okrzyk „Górą nasi” zwykle świętuje zwycięstwo dobra, a tu triumfuje chamstwo.